

PRÒLEG

Jacint Ros Hombrevella de la platja del Masnou a multifacètiques palestres públiques, però sempre amb els peus a terra (*laudatio* llegida amb motiu del nomenament de fill adoptiu del Masnou, setembre de 2018)

Jacint Ros és un dels meus mestres fonamentals, en l'activitat professional i en la vida. Ho ha estat per a molta gent. Vull esmentar aquí uns quants dels seus amics, de Barcelona, de Madrid, de València, i siguin les meves paraules ressò de les de tots ells, tants dels presents com, segur, dels qui no han pogut desplaçar-se per ser aqu. He parlat recentment del que ha suposat per a tots nosaltres el professor i amic Ros Hombrevella, amb Oriol Amat, Isidro Antuñano, Francesc Artal, Lluís Artal, Jordi Bacaria, Lluís Barbé, Guifré Belloso, Carles Bonet, Emèrit Bono, Albert Carreras, Joan B. Casas, Joan Clavera, Xavier Farriols, Víctor Fuentes, Àlex Furest, Juan R. Gallego, Anton Gasol, Eduard Gisbert, Àngel Herмосilla, Tomás Jiménez, Josep Maria Jordán, Juan Antonio Masoliver, Santiago Montero, Antoni Montserrat, Carlos Moya, Josep Oliver, Valentí Pich, Josep V. Pitxer, Pere Puig, Francesc Raventós, Frederic Ribas, Francesc Roca, Miquel Rubirola, Luis Tarrafeta, Ramon Tremosa, Joan Tugores i Antonio Urrutia. Déu-n'hi-do la producció intel·lectual de tots ells. És a dir, des de consultors de l'ONU fins a catedràtics d'universitat a Barcelona, València i Madrid, o a funcionaris públics en Administració local, autonòmica o estatal, membres destacats del Col·legi, del Consell de Col·legis i de la Societat Catalana d'Economia (SCE). Són aquí també altres amics que crec que comparteixen els mateixos sentiments d'agraïment. Crec que la iniciativa de l'Ajuntament del Masnou té l'encert de permetre aquest reconeixement públic, com ho fou en el seu dia la Creu de Sant Jordi. Ros ha escrit una gran part de la seva extensa obra a la seva casa del Masnou, és de justícia que es faci aquest reconeixement.

La meva relació amb Jacint Ros va començar fent de becari *sui generis* per a treballs del Centre d'Estudis i Assessorament Metal·lúrgic (CEAM) i ràpidament es transformà en generosa participació d'un recent llicenciat

en peu d'igualtat en una obra bàsica com va ser *L'aptitud financera de Catalunya*, i com ho va ser després *Capitalismo español: de la autarquía a la estabilización*. Més endavant, ajudant a València i a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) recentment creada. Ros ha estimulat recerques i endegat carreres professionals de multitud d'economistes que han treballat des de la balança de pagaments al desenvolupament regional, des de l'estudi concret d'empreses a la visió general de la política econòmica.

No em vull estendre sense dir que Ros és un economista compromès amb les veritats profundes que vol esbrinar la nostra ciència. La *Economía ¿ciencia útil?*, encertat títol d'un dels llibres que aprecio més d'ell, avui ja perdut en prestatges de llibreries de vell, malgrat que és de gran interès, com ho és el seu pioner estudi sobre *Las cajas generales de ahorro en la economía española*, tesi doctoral que ens sorprèn en rellegir-la per la capacitat analítica desenvolupada amb els mitjans de l'època. El món de l'estalvi i del Tío Gilito enfront de l'economia productiva. El món de l'especulació intel·lectual capadora de tants caps brillants.

Posaré aquí una citació, no d'un marxista com alguns de vosaltres esperaríeu de mi, sinó d'un altre autor desaparegut en combat en l'actual contraproductent i inútil frenesí del *mainstream* neoclàssic, per als mortals austeritat i retallades predicades amb alegria.

La causa cal trobar-la en un conjunt de compatibilitats de la doctrina amb l'ambient en què es va projectar. Suposo que el fet que arribés a conclusions ben distintes del que podria esperar una persona corrent no instruïda va contribuir al seu prestigi intel·lectual. El fet que els seus ensenyaments fossin austers i sovint poc abel·libles, el posar-les a la pràctica els conferí virtut. El fet que estigués adaptada a suportar una vasta estructura lògica consistent li va donar bellesa. El fet que pogués explicar aparents crueltats com un incident inevitable dins de l'esquema de progrés i que pogués suggerir que tot intent de canviar aquesta situació tenia més probabilitats d'empitjorar les coses que no de millorar-les, li va conferir autoritat. El fet que permetés justificar en certa mesura la lliure activitat del capitalista li va valer el suport de la força social dominant que informa l'autoritat (Keynes, *Teoria general*, pàgina 32).

El sentit de la utilitat el trobem en Ros, per exemple, en les recomanacions que feia el 1986 sobre política fiscal i de rendes a aplicar en el cas català i espanyol. Ja aleshores assenyalava que les desigualtats a corregir eren les relatives als trams més baixos de les rendes, el 30% més pobres, tot saludant

l'esforç fet en general per a donar cohesió a la societat. Que lluny que queda de la recomanació de Hayek que citava Ros en aquella mateixa conferència a la SCE: «Admeto que amb el meu sistema seria impossible la redistribució de la renda, però no crec que això sigui dolent» (Hayek, Barcelona, 1976).

Acabaré amb el meu comentari biogràfic escrit amb motiu de la presentació de les seves memòries a la SCE.

Jacint Ros Hombrevella

Les *Pàgines viscudes* ens presenten un personatge sempre en procés de construcció, però guiat per tres motivacions centrals: la curiositat intel·lectual oberta a l'assumpció de visions diverses en un món de successives ortodòxies dominants, la construcció d'una professió d'economista públic en un context inicialment hostil i la continuïtat en una opció moral basada en l'assumpció de valors públics per sobre de l'individualisme. I amb una conclusió, la importància de desvetllar vocacions i formar equips.

No seré objectiu, com segons Myrdal no ho som mai en parlar d'economia, i he de dir que Jacint Ros ha influït decisivament en la meua pròpia visió de l'economia i que en to menor, com a deixeble que en soc, he procurat seguir algunes de les seves pautes, més enllà de les col·laboracions específiques, que són nombroses i surten àmpliament esmentades en el llibre.

En aquest sentit, considero molt important el seu llibret *Economía: ¿Ciencia útil?* (Aranzadi, 2011) per entendre els seus plantejaments metodològics en economia, política econòmica i política en general.

Com també són de gran interès les seves dues conferències dictades a la Societat Catalana d'Economia sobre els dos economistes la petja dels quals ha seguit: Fabián Estapé i Joan Sardà.

Ros entra en l'òrbita d'Estapé a la Facultat de Dret, i amb la carrera d'econòmiques tot just iniciada (segon) ja és ajudant d'hisenda pública i es va decantant definitivament cap a l'economia, traduint textos bàsics i amb les classes. Tant per formació (dret i econòmiques) com per la relació personal i professional i per la vocació de servidor públic, Ros es pot considerar deixeble central en la tradició estapetiana de la política econòmica. Però, a l'historicisme i institucionalisme estapetià, Ros hi afegí la formació a la London School of

Economics i el seu contacte al Central Planning Bureau neerlandès. També en la pròpia trajectòria, la relació amb Madrid, en els dos casos amb experiències complexes. Estapé amb el Plan de Desarrollo, Ros Hombravella amb l'Instituto Español de Moneda Extranjera (IEME), a redós de dos catalans, López Rodó, un, Ortínez Mur, l'altre, de curioses trajectòries. El primer, per cert, amb una visió ben curta de la universitat, va coincidir amb Sardà a Santiago on va dir-li que construirien una gran universitat. Cap dels dos hi va fer gran cosa. Com diu sovint Ros, Manuel Ortínez, exemple del possibilisme del moment, va passar de traficant de divises a dirigir l'IEME. Franco tenia aquestes bromes. Ros va treure un coneixement directe i relativitzat de l'Administració central. No podem oblidar el contacte de Ros amb el milloret de la professió de l'època a Madrid: Luis Ángel Rojo i José Luis Sampedro. Aquest darrer va servir d'aixopluc per a l'inici de la Facultat d'Econòmiques de la UAB, on Ros va exercir de catedràtic després durant tants anys, ja no al Raval sinó a Bellaterra, nom que amaga un criteri de localització del qual en dirien *terciari degradat*, com el cementiri de Collserola. Recordo les fosques boires de les tardes de divendres a la tarda de desembre quan em tocava fer alguna classe per recomanació de Joan Sardà. Entenc l'alegria final de Ros per poder tornar a la Facultat de la Universitat de Barcelona (UB).

L'altre gran homenot de l'economia present en la formació i la trajectòria de Ros Hombravella serà Joan Sardà i Dexeus. Hi comparteix ser home de conversa, de diàleg i de cerca d'aplicació dels coneixements en sentit útil a la societat. Així, Sardà deia per explicar la seva col·laboració a Justícia Social que no li podia negar res a Don Joan (Comorera) i després el trobem als decrets de s'Agaró (Ruiz i Ponsetí - Tarradellas), és a dir que no podia defugir la seva participació en el debat públic; Ros és un publicista, com es defineix ell en relació amb la seva abundant feina periodística. Ros posa els seus coneixements per a donar sentit econòmic a la planificació urbanística i a la gestió municipal (Comissió d'Urbanisme de l'Ajuntament de Barcelona, Gabinet de Programació).

Sardà avalarà amb pròlegs en què es mulla dues de les obres més influents de Ros, i agosarades. Una, *L'aptitud financera de Catalunya*, títol amb què volíem denunciar el caràcter estructural de la insuficiència financera i bancària catalana, l'altra, *Capitalismo español: de la autarquía a la estabilización*.

Parlaré en primer lloc de *L'aptitud...* És una obra que vam signar els dos, però d'autoria fonamental de Ros, perquè jo era un novell agosarat

marxista de carrer. Ros em va ensenyar el que és treballar en equip, redactar conjuntament un text fins que adquireix una forma teòricament publicable, i tot a partir de documentació ben escassa, però el tema s'ho valia i el risc que vam córrer es veu compensat pel vigor dels estudis posteriors sobre desequilibris fiscals i balances interiors de pagaments (concepte que, per cert, ja ens discutien en aquell moment)

Tot el meu mèrit per participar en l'obra procedia de ser un jove ajudant deixeble d'Estapé i Lasuén i haver fet números a mà en llargues llistes de partides aranzelàries d'un estudi encomanat a Ros pel CEAM sobre protecció efectiva en la naixent, a Catalunya, indústria de l'automòbil. Ros em va donar confiança per seguir en l'ofici.

L'altra obra fou *Capitalismo español...* Aquí l'equip fou prou més ampli i complicat, perquè vam treballar per temes i sectors per després fer redacció per capítols cronològics, amb autoria creuada, per tant. També aquí Ros va ser agosarat, car els historiadors professionals consideraven que no hi havia prou distància per poder escriure sobre l'economia franquista, encara en vida de Franco, per cert. Això efectivament ens forçà a alguns eufemismes i llicències poètiques com, per exemple, quan em vaig atrevir a escriure, i els altres van córrer el risc, que al ministre José María Fernández li deien *el Tempranillo*, amb una innocent postil·la meva que ho atribuïa al fet que arribava d'hora al despatx. L'obra valgué la pena, se'n feren diverses impressions i reedicions i estimulà, amb extensa còpia de fragments, autors posteriors.

Però ara ja estic parlant massa de mi, ni que sigui de la meva relació professional i d'amistat amb Cinto Ros, relació que m'ha marcat, entenc que positivament en la meva també llarga vida professional 1961-2017, perquè com ell em considero al peu del canó. Ara dic que li toca a ell explicar-se.

Aquest llibre, *Homenatge al professor i col·lega Jacint Ros Hombravella amb motiu dels seus vuitanta-quatre anys (i mig)*, sorgeix de la idea de molts companys de la professió, i ha estat coordinat per un consell de redacció format per Xavier Farriols, Anton Gasol, Valentí Pich i qui ho subscriu, i hem comptat també amb l'ajut d'Araceli Artisó en les tasques de secretaria i coordinació.

Antoni Montserrat